

LA BIBLIOTECA PÚBLICA COM A INSTRUMENT PER A
L'ASSOLIMENT DE L'AGENDA 2030 I LA CONSTRUCCIÓ
DE LA CIUTAT DELS DRETS HUMANS

Treball de fi de Màster

Daniel Arredondo Sánchez

Universitat Oberta de Catalunya
Curs: 2022/2023

Sumari

Introducció	2
Objecte d'estudi	4
Objectius i metodologia	6
Objectius generals i específics.....	6
Justificació	7
Metodologia.....	8
Tècniques de recollida de dades	8
Marc teòric.....	10
La biblioteca pública i les polítiques culturals.....	10
La ciutat dels drets humans	12
L'Agenda 2030 i els drets humans.....	13
Biblioteca pública, drets humans i Agenda 2030	17
Anàlisi	23
La ciutat de Terrassa i la seva xarxa de biblioteques municipals: la bct xarxa.....	23
Terrassa, drets humans i l'aportació de la bct xarxa a l'Agenda 21 de la cultura.....	23
Drets culturals	24
Patrimoni, diversitat i creativitat	25
Cultura i educació.....	25
Cultura i medi ambient.....	26
Cultura i economia	26
Cultura, equitat i inclusió social	26
Cultura, planificació urbana i espai públic	27
Cultura, informació i coneixement.....	27
La bct xarxa, l'Agenda 2030 i els ODS	28
Bona pràctica: Descobreix amb l'ODIS l'aventura dels ODS	33
Metodologia i avaluació del projecte.....	34
Conclusions	35
Bibliografia	38

Introducció

El 2015 l'ONU aprova l'Agenda 2030 de desenvolupament sostenible que compta amb 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS, a partir d'ara) per a la transformació global. Aquests ODS tenen com a objectiu principal posar fi a la pobresa, protegir el planeta i millorar les vides i les perspectives de les persones arreu del món. Tot i que els ODS no siguin jurídicament vinculants l'ONU insta als diferents països que treballin per tal d'afavorir el seu assoliment. Malgrat tot a menys de 10 anys per assolir el termini les mesures encaminades per les diferents administracions no avancen a la velocitat necessàries. És per aquest motiu que a la Cimera sobre els ODS de 2019 el Secretari General de les Nacions Unides fa una crida per tal que tots els sectors de la societat es mobilitzin a tres nivells: **acció a nivell mundial**, per a garantir un major lideratge i més recursos; **acció a nivell local**, incloent les transicions necessàries a les polítiques, els pressupostos, les institucions i els marcs reguladors dels governs, les ciutats i les autoritats locals; i **acció per part de les persones** per a generar un moviment que impulsi les transformacions necessàries (United Nations, 2019).

En relació a l'acció a nivell local la declaració política de la Cimera sobre els ODS de 2019 remarca el següent: *"we commit to empower and support cities, local authorities and communities in pursuing the 2030 Agenda. We recognize their critical role in implementing and realizing the Sustainable Development Goals"* (United Nations, 2019, pàg. 6). Aquest reconeixement manifest del paper que tenen les ciutats i els governs locals és rellevant per a aquesta investigació ja que ens interessa poder establir el vincle entre els ODS i les polítiques culturals que, a les ciutats, es duen a terme en el marc del servei de biblioteca pública per al seu assoliment.

Al llarg dels darrers anys la gestió i l'establiment de polítiques locals ha canviat passant d'un model nacionalista, com l'existent als anys vuitanta, a una dimensió més localista de fer política i prendre decisions (Vallès; Brugué, 2003, pàg. 61-63). Aquesta nova concepció de fer política ha augmentat el nivell de participació de la ciutadania en la definició i en la posada en marxa de polítiques locals, dotant als ciutadans d'un paper rellevant en l'àmbit de l'administració pública local. Aquests canvis han fet que la manera de fer política s'hagi dirigit cap a una *governance* local, concepte que descriu un nou paradigma a l'hora de prendre decisions des dels governs locals i que es porta a terme mitjançant relacions entre l'administració pública i la ciutadania (Vallès; Brugué, 2003, pàg. 152). Aquests processos participatius i l'expansió de les polítiques públiques municipals (expansió entesa com un augment en l'oferta de competències i polítiques orientades a construir un model de municipi del benestar (Blanco; Gomà, 2002, pàg. 23)) han acabat d'afirmar aquesta nova *governance* fent de l'espai públic un espai on hi cap tothom i a

on ciutadans i associacions participen directament dels processos deliberatius sense limitar-se únicament a avaluar i a decidir, sinó a proposar alternatives i a contribuir activament en el procés de govern (Blanco; Gomà, 2002, pàg. 31).

És en aquest espai de participació on les polítiques culturals locals prenen un cert relleu. Les administracions locals són aquelles que tenen un contacte més immediat amb el ciutadà i per tant són les que poden incidir de manera més directa en la vida de les persones. A aquest fet cal sumar-hi el canvi de mentalitat en la definició del terme cultura que cada cop s'allunya més d'una visió centralista o nacionalista; alguns exemples d'aquest fet són la proliferació de les anomenades ciutats creatives a les quals es percep la ciutat com un laboratori de creació, o bé l'intercanvi cultural degut als moviments migratoris i a l'accés a les noves tecnologies que provoquen canvis en la construcció de la identitat plural i individual. Aquesta conjunció d'elements (la nova *governance* i els canvis de percepció del fet cultural) sumats a la interiorització per part de les administracions locals de declaracions supranacionals com la *Declaración de México sobre las políticas culturales* que al seu article 20 diu "*es preciso descentralizar la vida cultural, en lo geográfico y en lo administrativo, asegurando que las instituciones responsables conozcan mejor las preferencias, opciones y necesidades de la sociedad en materia de cultura. Es esencial, en consecuencia, multiplicar las ocasiones de diálogo entre la población y los organismos culturales.*", fa de les ciutats l'escenari perfecte per a la posada en marxa de polítiques culturals que permetin fomentar la creativitat de tota la ciutadania, fomentar la diversitat cultural i facilitar el dret a participar en la vida cultural de la ciutat. En aquest sentit les biblioteques públiques esdevenen un dels equipaments que, de manera més activa, esdevenen necessaris instruments per a donar accés a la cultura, fomentar la creativitat i realitzar accions que afavoreixin el coneixement i l'accés a la informació.

Tenint en compte aquesta vessant híbrida de la biblioteca com a centre cultural, centre d'informació i centre d'aprenentatge continu s'emmarca l'àmbit de treball que presenten els ODS, que no és nou per al servei de biblioteca pública, la qual des de fa anys té com a línia de treball conèixer la capacitat de les biblioteques de generar valor a la ciutadania i establir eines que permeti potenciar-lo a partir de l'increment del treball transversal i la cooperació. La biblioteca pública té, per tant, un paper molt interessant a l'hora d'implementar polítiques per a l'assoliment dels ODS i, sobretot, a l'hora de comunicar-los i donar-los a conèixer.

Objecte d'estudi

Aquesta investigació vol observar quines polítiques es duen a terme a les biblioteques públiques en relació a l'Agenda 21 de la cultura i als ODS. Àmbit de treball que lliga també amb el procés de construcció de la ciutat dels drets humans, concepte que el sociòleg Michele Grigolo descriu al seu llibre *The human rights city: New York, San Francisco, Barcelona*.

Així doncs, a partir de la implementació de l'Agenda 21 de la cultura i dels ODS, amb aquest treball es planteja la següent pregunta principal d'investigació:

De quina manera el servei de biblioteca pública, a través de la implementació de l'Agenda 21 de la cultura i els ODS, contribueix a construir la ciutat dels drets humans?

Aquesta pregunta principal planteja algunes preguntes secundàries que afavoriran la recerca, aquestes són:

- Com respon la biblioteca pública a l'Agenda 21 de la cultura?
- Com s'estan implementant els ODS al servei de biblioteca pública?
- Quina relació existeix entre l'Agenda 21 de la cultura, els ODS i els drets humans?

La hipòtesi que es vol validar és que la biblioteca pública atenent a la universalitat del seu servei obert a tota la ciutadania i la seva funció doble com a espai cultural i centre local d'informació pot sostenir l'Agenda 21 de la cultura i, alhora, esdevenir un espai idoni per a fomentar el coneixement dels ODS i que juntament amb aquests es converteix en un espai públic més de la ciutat, un espai de trobada, on la ciutadania pot sentir-se lliure, autònoma i capacitada per a la presa de decisions contribuint d'aquesta manera a la construcció de la ciutat dels drets humans.

El cas d'estudi escollit serà la ciutat de Terrassa, una ciutat que compta amb un teixit cultural important tant pel que fa a iniciatives impulsades pel govern local com per aquelles que sorgeixen d'entitats i associacions privades que posen a la ciutat vallesana al panorama cultural internacional. En són exemples d'aquest fet el Festival Internacional de Jazz o la candidatura de la Seu d'Ègara com a Patrimoni Mundial de la UNESCO. Terrassa demostra un alt interès en l'aplicació de polítiques culturals i resultat d'això és que Terrassa formés part del programa "Ciutats Pilot" impulsat per la xarxa global Ciutats i Governos Locals Units (CGLU, a partir d'ara), iniciativa internacional que busca acompanyar les ciutats i els governos locals en l'enfortiment del paper de la cultura en les seves estratègies de desenvolupament sostenible (CGLU, 2022, pàg. 11).

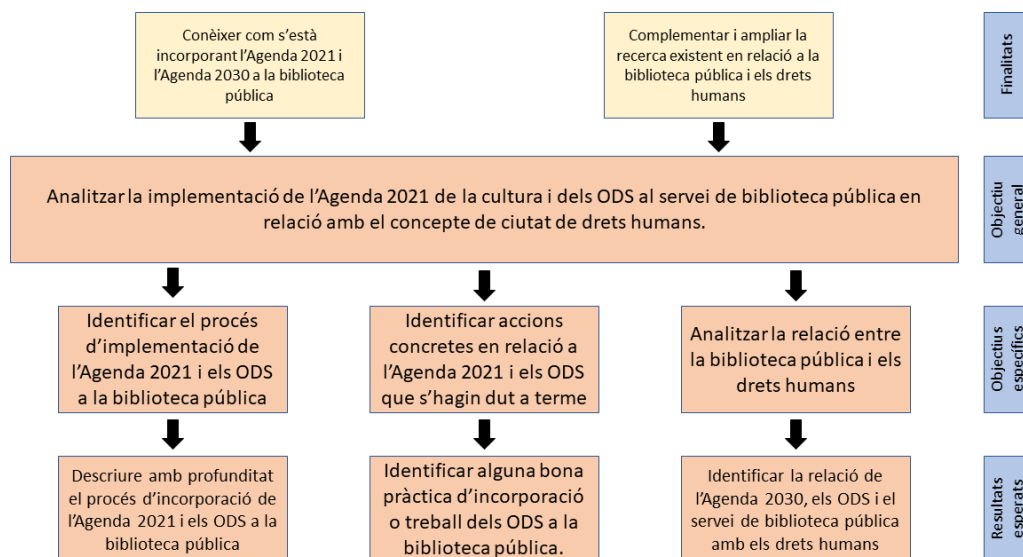
A partir de la participació en aquest programa Terrassa va dur a terme una autoavaluació de les seves polítiques culturals donant uns resultats que es troben, en línies generals, per sobre de la

mitjana global de la resta de ciutats participants al programa (CGLU, 2016, pàg. 5). Dins d'aquest document el servei de biblioteca pública apareix explícitament només a l'interior dels àmbits que fan referència a patrimoni, diversitat i creativitat; cultura i educació; i a cultura, equitat i inclusió social. Tanmateix la capacitat que tenen les biblioteques públiques va més enllà d'aquests tres àmbits ja que aquestes compten amb els recursos necessaris per donar resposta a altres qüestions com és el cas del desenvolupament sostenible. La capacitat que tenen les biblioteques de convertir-se en equipaments clau en la vida cultural i social del territori les converteix en un recurs estratègic a l'hora d'aterrar, a nivell local, iniciatives i tractats globals i internacionals com és el cas de l'Agenda 2030 i la *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat*.

Objectius i metodologia

Objectius generals i específics

A la il·lustració següent es presenten l'objectiu general i els objectius específics de la investigació que s'expliquen a continuació:

Objectiu general

Analitzar la implementació de l'Agenda 21 de la cultura i dels ODS al servei de biblioteca pública en relació amb el concepte de ciutat dels drets humans.

Objectiu específic 1: Identificar el procés d'implementació de l'Agenda 21 de la cultura i els ODS a la biblioteca pública.

La finalitat d'aquest objectiu és en quins aspectes pot col·laborar la biblioteca pública en la implementació de l'Agenda 21 de la cultura i també conèixer amb quin criteri la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona (GSB, a partir d'ara) ha escollit els 4 ODS fixats per a la implementació a la Xarxa de Biblioteques Municipals (a partir d'ara, XBM), quin tipus d'acompanyament es duu a terme des de la GSB al conjunt de biblioteques de la XBM.

Objectiu específic 2: Identificar accions concretes en relació a l'Agenda 21 de la cultura i els ODS que s'hagin dut a terme a la XBM.

Es durà a terme un estudi per conèixer quines accions concretes pot aportar la biblioteca pública a l'Agenda 2021, si es duen a terme accions pròpies en relació amb els ODS i quin suport o acompanyament reben per part de la GSB.

Objectiu específic 3: Analitzar la relació entre la biblioteca pública i els drets humans.

Aquest objectiu ens portarà a reflexionar algunes qüestions com ara: Quina és la vinculació entre l'Agenda 21 de la cultura i els drets humans? On són els drets humans en els ODS? I al servei de biblioteca pública? De quina manera la biblioteca pública contribueix a la construcció de la ciutat dels drets humans?

Justificació

La biblioteca pública és un servei de proximitat, local i universal que respon als preceptes del *Manifest de la Biblioteca pública de l'IFLA/UNESCO 2022* recentment publicat per la International Federation of Library Association (a partir d'ara, IFLA) i, per tant, proper als drets humans. Amb aquesta investigació es pretén, a partir de la implementació de l'Agenda 21 de la cultura i dels ODS, poder veure de quina manera aquesta implementació contribueix a fer de la biblioteca pública un instrument en favor del dret a la ciutat o en la construcció de la ciutat dels drets humans.

El concepte de ciutat dels drets humans ve definida pel sociòleg Michele Grigolo en el seu llibre *The human rights city* de la següent manera: “city which is organised around norms and principles of human rights” (Grigolo, 2019, pàg 5). En aquest text s'analitza aquest concepte des de quatre àmbits: el gènere, la sexualitat, la raça i migració i l'espai urbà. Aquesta investigació, per tant, vol oferir una altra mirada a la idea de la ciutat dels drets humans a través de l'àmbit cultural que permeti entendre com la biblioteca contribueix en la construcció d'aquesta ciutat dels drets humans.

Hi ha evidències al nostre entorn que permeten establir aquesta línia de pensament com, per exemple, el *Pla de Drets Culturals de l'Ajuntament de Barcelona*, concretament en la 9a mesura d'aquest pla que té per nom “Biblioteques de Barcelona (Pla Director 2030). Dret a la lectura, a l'accés a la informació i al coneixement i foment de noves pràctiques creatives”. Pel que fa al nostre cas d'estudi, Terrassa, els resultats obtinguts a l'autoavaluació dins del programa “Ciutats Pilot” posava en una bona posició a la ciutat en termes de drets culturals amb una puntuació global de 64/100 (molt per sobre de la mitjana: 35/100) que situa a Terrassa a un nivell avançat en 5 casos avaluats i a un nivell de desenvolupament a altres 5 casos. Tanmateix es destaca una puntuació de 7 sobre 9 en relació al fet que les polítiques culturals estiguin basades explícitament en els drets culturals (CGLU, 2016, pàg. 5).

D'alguna manera, per tant, aquesta investigació segueix la iniciada per Grigolo i ha de servir també per posar en valor la funció social innegable de la biblioteca pública així com la feina i el compromís de les persones que treballen per fer d'aquest servei un dels millors valorats per la ciutadania.

Metodologia

La metodologia en relació a la recollida de dades que es farà servir per a dur a terme aquesta recerca serà mixta (quantitativa i qualitativa) per tal d'obtenir evidències que permetin assolir l'objectiu del projecte.

A través de l'obtenció de dades de caire quantitatiu podrem obtenir informació d'accions concretes que es duen a terme a la biblioteca pública, si existeixen projectes en relació a la implementació dels ODS i l'Agenda 21 de la cultura, quin tipus d'accions es duen a terme (de sensibilització i obertes a la ciutadania o de caràcter intern), quina relació mantenen amb els drets humans, etc. Aquesta recollida de dades es durà a terme a partir de la consulta d'informes i memòries, així com de la revisió de literatura acadèmica que estigui relacionada amb l'objecte de la investigació.

L'enfocament qualitatiu permetrà comprendre la manera com s'ha dut a terme la implementació de l'Agenda 2021 de la cultura i dels ODS al servei de biblioteca pública i la seva relació amb els drets humans. En aquest cas i tenint en compte que l'objectiu d'aquest treball vol posar de manifest el procés d'incorporació dels ODS a la biblioteca i, per tant, saber quin és el seu posicionament i com planteja la seva implementació és el format entrevista el tipus de recollida d'informació més adient (de Gracia Palomera, 2022) a part del de l'anàlisi documental.

Tècniques de recollida de dades

La construcció d'un marc teòric permetrà poder conèixer des de quines perspectives s'ha tractat el binomi drets humans i biblioteca pública, com aquesta es pot relacionar amb l'Agenda 2021 de la cultura i sobre la implementació dels ODS a les biblioteques. Aquest marc teòric ha de poder facilitar una millor comprensió de les accions que implementa la XBM i la ciutat de Terrassa i de quina manera aquestes activitats i iniciatives s'insereixen dins del procés de construcció de la ciutat dels drets humans.

Recerca bibliogràfica. A través de la cerca de bibliografia a catàlegs i bases de dades de recerca es durà a terme un llistat de lectures que han de poder ubicar la recerca en una posició teòrica concreta.

Del llistat de lectures resultants d'aquesta recerca s'establirà el corpus bibliogràfic que es farà servir per a la investigació i que ha de permetre una millor definició dels objectius de la recerca així com una possible identificació d'indicadors per a l'anàlisi de les accions que es duen a terme des de la biblioteca pública en relació als drets humans.

Entrevista semiestructurada. Aquest tipus d'entrevista permet obtenir d'una banda informació objectiva, actes, opinions d'interès i, per una altra banda, descobrir aquelles claus que determinen la construcció d'aquestes opinions i el seu sentit (de Gracia Palomera, 2022) que és la clau de la recerca que proposa aquest treball.

Es mirarà d'entrevistar alguna persona referent de la bct xarxa que pugui aportar informació rellevant en relació als ODS i la seva implementació, principalment, sense menystenir altres oportunitats d'entrevistes que puguin sorgir al llarg del procés de recerca.

Paral·lelament a la posada en marxa d'aquestes dues accions es documentarà tot el procés fent ús d'un quadern de recerca. Aquest document permetrà poder recuperar quins passos s'han dut a terme, quines decisions s'han pres i quines fonts han estat consultades i quins resultats s'han obtingut. Aquest quadern de recerca facilitarà poder recuperar aquelles accions que potser en un inici de la investigació no s'hagin pogut considerar rellevants però que durant l'avançament en la recerca es puguin considerar útils agilitzant el procés d'investigació.

Marc teòric

Les biblioteques públiques són un dels equipaments que, de manera activa, esdevenen instruments necessaris per a donar accés a la cultura, la informació, fomentar la creativitat i realitzar accions que afavoreixin l'aprenentatge continu, que generin coneixement i que permetin compartir la diversitat cultural.

El recentment renovat *Manifest de la biblioteca pública de l'IFLA-UNESCO 2022* continua posant en valor aquesta funció social i alhora declara que les biblioteques públiques són també un agent essencial per al desenvolupament sostenible indicant també que els objectius que defineixen la missió de la biblioteca pública estan encaminats a contribuir amb l'assoliment dels ODS i a la construcció de societats més equitatives, humanes i sostenibles. De fet a les conclusions del darrer Congreso Nacional de Bibliotecas Públicas, celebrat a Gran Canaria el 2021, es posa de manifest com l'Agenda 2030 pot ser una oportunitat per tal que les biblioteques siguin “*agentes de sensibilidad y acción en el marco del desarrollo sostenible, transversalizándose y creando alianzas dentro del entorno local*” així com la necessitat de col·laborar i establir aliances amb altres agents del territori per a l'assoliment dels ODS.

Aquest Manifest, per tant, esdevé el punt de partida d'aquesta investigació que ha de permetre establir un lligam entre el servei de biblioteca pública, l'Agenda 21 de la cultura, l'assoliment de l'Agenda 2030 i els drets humans i de quina manera, per tant, la biblioteca pública contribueix a la construcció de la ciutat dels drets humans.

La biblioteca pública i les polítiques culturals

La biblioteca pública segons la definició que en fan les *Directrius IFLA/UNESCO* per al desenvolupament del servei de biblioteques públiques són “*una organització fundada, mantinguda i finançada per la comunitat, ja sigui a través del govern local, regional o nacional, ja sigui a través d'altres tipus d'organització ciutadana. Ofereix accés al coneixement, a la informació i a les obres de la imaginació mitjançant una sèrie de recursos i serveis als quals tenen el mateix accés tots els membres de la comunitat, sense distinció de raça, nacionalitat, edat, sexe, religió, llengua, discapacitat, situació econòmica i laboral, i nivell cultural.*” (IFLA; UNESCO, 2002, p. 17). Aquesta definició, vigent avui dia, no ha evitat que els serveis i oportunitats que ofereixen les biblioteques hagin evolucionat i que, a més d'oferir accés al coneixement i a la informació, s'hagin convertit en equipaments culturals de primera línia duent a terme activitats, accions i projectes que apropen la cultura a la ciutadania i fomenten la creativitat i el

coneixement de la diversitat cultural dins de l'àmbit de la ciutat. L'interès que les organitzacions internacionals han mostrat envers les biblioteques van més enllà encara. Al 1994 la UNESCO va publicar el *Manifest de la UNESCO sobre la biblioteca pública* a on s'exaltava la seva força com a agent promotor d'educació, cultura i informació. Aquest any 2022 s'ha publicat una revisió actualitzada d'aquest manifest que manté les seves funcions que, en termes de cultura, es tradueixen en el foment de la lectura, el desenvolupament creatiu personal, l'estímul de la creativitat, la promoció del gust per les arts i la conservació del patrimoni cultural, l'accés a les diferents expressions artístiques, el foment del diàleg intercultural i el foment de la diversitat cultural i el suport de la tradició oral; per últim aquest manifest determina l'accessibilitat universal i gratuïta als serveis bibliotecaris així com la necessitat de "formular polítiques clares que defineixin objectius, prioritats i serveis en relació amb les necessitats de la comunitat local" (IFLA; UNESCO, 2022, p. 3) deixant palesa la rellevància de les administracions locals a l'hora de realitzar polítiques públiques que afecten als serveis bibliotecaris en tant que administracions més properes a la ciutadania.

Les biblioteques públiques són també un exemple de la transversalitat cultural entesa com a procés a través del qual polítiques d'àmbits que no pertanyen pròpiament al cultural afecten de manera explícita al funcionament i al desenvolupament de les funcions pròpies de les biblioteques, així com les biblioteques poden afavorir també, a través dels propis programes, projectes, serveis o activitats, a àmbits que tampoc són estrictament culturals. La Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya, per exemple, deixa oberta la possibilitat que les biblioteques dels centres d'ensenyament no universitari formin part del sistema de lectura pública sempre i quan s'efectuï un informe favorable per part del Departament d'Ensenyament, és a dir, una política d'ensenyament que afecta de manera directa a l'àmbit de la cultura. Exemples similars els podem trobar a les polítiques relacionades amb la propietat intel·lectual, les relacionades amb l'accés a la informació i transparència, o amb les relacionades amb l'accés a les tecnologies de la informació i la comunicació i la reducció de la fractura digital.

La biblioteca pública dona resposta també a certes qüestions que poc tenen a veure amb la cultura, un dels casos més evidents és el de l'arrelament. La universalitat dels serveis bibliotecaris permet que tothom, sigui quina sigui la seva situació administrativa, pugui obtenir el carnet de la biblioteca. En molts casos les persones migrades fan servir el carnet com a prova d'arrelament a l'hora de sol·licitar un permís de residència o, fins i tot, la nacionalitat, facilitant i contribuint a la reducció de les desigualtats entre persones.

És evident que amb els moviments migratoris i la globalització les ciutats han d'adaptar-se als canvis i donar resposta a les diferents identitats culturals que conviuen a la ciutat, identitats que es veuen influenciades amb el món global al que es pot accedir gràcies a les noves tecnologies; és l'anomenada *glocalització*, és a dir, l'articulació entre el global i el local que posa en èmfasi l'Agenda 2030 i que assigna un rol important als governs locals i a les polítiques que poden desenvolupar-se dins de l'àmbit urbà (Borja; Castells, 2004, p. 328). Les polítiques locals culturals que afecten a les biblioteques públiques sovint tenen en compte aquest concepte de *glocalització* amb l'objectiu de promoure la participació cultural i la diversitat cultural i fomentar la construcció d'una identitat pròpia.

Per últim, un element clau a tenir en compte en relació a les polítiques culturals és l'*Agenda 21 de la cultura* que estableix les bases per a un compromís de les ciutats per al desenvolupament cultural relacionant la cultura amb els drets humans, la sostenibilitat i la participació ciutadana (CGLU, 2008). Aquest document considera les ciutats com a agents de primer ordre pel que fa a la defensa i la promoció dels drets humans i alhora el marc idoni per a la creació i difusió cultural en la ciutadania. Les biblioteques públiques, en tant que equipaments culturals locals de proximitat, tenen un rol important en el compliment d'una part important dels compromisos establerts per l'*Agenda 21 de la cultura* pertanyents a gran part de les seccions que la constitueixen com ara cultura i drets humans, cultura, sostenibilitat i territori, cultura i inclusió social i cultura i economia. Es fa necessari comptar amb polítiques que dotin de recursos i instruments a les biblioteques públiques per tal de fer front a les necessitats específiques que comporta el foment de la creativitat i la diversitat cultural, polítiques que, en termes més generals, posin de manifest la importància de la cultura i la situï al nivell dels altres àmbits del desenvolupament sostenible: l'economia, la inclusió social i l'equilibri ambiental.

La ciutat dels drets humans

L'*Agenda 21 de la cultura* considera que els drets culturals formen part indissociable dels drets humans i cada vegada més governs locals aposten per la creació de polítiques culturals basades de manera fefaent en els drets culturals per tal de permetre que totes les persones puguin accedir i participar de la cultura i el patrimoni de la ciutat en igualtat de condicions. De fet, el dret a la cultura ja es recull a l'article 27 de la *Declaració Universal de Drets Humans* i també als articles 3 i 15 de la *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat*. En aquests dos documents es posa de manifest el dret de la ciutadania a prendre part de la vida cultural de la seva comunitat i a exercir i desenvolupar la llibertat cultural. Alhora, obliga a les autoritats locals

a encoratjar la vida cultural urbana i a disposar d'espais culturals adequats i accessibles per a tothom. La *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat*, a més, posa de manifest la importància de les ciutats a l'hora de garantir els drets humans i el reconeixement del dret al medi ambient que haurà de cercar la "*compatibilitat entre desenvolupament econòmic i equilibri ambiental*", fet que alinea aquest document amb els objectius de l'Agenda 2030.

Si la ciutat és el medi idoni per tal d'afavorir i garantir els drets humans hem de parlar de la ciutat dels drets humans. Aquest concepte està definit pel sociòleg Michele Grigolo com a "ciutat organitzada al voltant de les normes i principis dels Drets humans" (Grigolo, 2019, pàg. 5). A la ciutat dels drets humans s'espera que les persones i les institucions de la ciutat actuïn d'acord als preceptes dels drets humans permetent, d'aquesta manera, que normes i tractats internacionals tinguin un impacte directe a nivell local. En aquest sentit la Diputació de Barcelona publica el 2008 un document de treball encaminat a orientar i facilitar la incorporació dels principis i normes de la *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat* dins de l'ordenament local. Una de les indicacions que aquest document fa en relació al dret a la cultura és la creació de biblioteques i l'elaboració de programes de foment de la lectura en col·laboració amb les biblioteques municipals (Diputació de Barcelona, 2007, pàg. 40). Aquest document posa de manifest la importància de les ciutats en relació als drets humans i de quina manera les normes o tractats internacionals poden incorporar-se a l'àmbit local.

L'Agenda 2030 i els drets humans

L'altra gran àrea d'aquesta investigació té a veure amb el paper de la biblioteca pública amb la implementació dels ODS. En aquest sentit cal recordar la definició de desenvolupament sostenible que apareix per primer cop a l'Informe Brundtland i que diu el següent: "desenvolupament sostenible és el desenvolupament que satisfà les necessitats de la generació actual sense comprometre la capacitat de les futures per satisfer les seves pròpies necessitats" (WCED, 1987). En l'assoliment d'aquest desenvolupament sostenible les Nacions Unides plantegen, l'any 2015, l'Agenda 2030 que integra 17 ODS que abasten el desenvolupament econòmic, ambiental i social (IFLA, 2016, pàg. 3) en l'assoliment dels quals les biblioteques tenen un rol important, en especial a l'hora de donar accés a recursos d'informació relacionats amb aquest tema a tots els nivells de la població fent que la ciutadania actuï de manera responsable en la presa de decisions relacionades amb el desenvolupament sostenible (Lungu i Njobvu, 2008, pàg. 214). De fet, organismes internacionals com la IFLA promouen i defensen el paper que tenen les biblioteques en l'assoliment dels ODS amb la creació de caixes d'eines amb l'objectiu

d'entendre el procés de l'Agenda 2030, la manera com s'implementarà, com transmetre el rol de la biblioteca pública a les institucions i administracions públiques, com observar el procés d'implementació de l'Agenda 2030 i com informar i donar a conèixer els ODS a la ciutadania (IFLA, 2015, pàg. 2).

Malgrat el paper rellevant que la cultura té davant dels ODS no existeix cap d'específic relacionat amb ella, per tant, de quina manera la cultura pot apropiarse de l'Agenda 2030? Segons Marta García Haro i Lucía Vázquez (Martinell, 2020, pàg. 17) la contribució del sector cultural passa per diferents vies: per una banda millorant la gestió cultural sostenible, és a dir, millorant el dia a dia de la nostra institució cultural i, per altra banda, integrant el marc d'acció de l'Agenda 2030 i l'enfocament sostenible al nucli de la institució i donant suport al coneixement i difusió dels ODS. Així doncs tenim per una banda una aplicació "interna" de l'Agenda 2030, que passa per reduir el dèficit ecològic dels equipaments i les activitats que s'hi proposen. Per altra banda l'alineament dels ODS a la missió, visió i valors de la institució hauria de permetre una veritable transformació de l'equipament que no es limiti exclusivament a l'acció climàtica, sinó que també tingui presents els aspectes socials i econòmics del desenvolupament sostenible (Martinell, 2020, pàg. 20).

La cultura ha estat absent de les grans estratègies de desenvolupament a nivell global (com va ser amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni i ara amb l'Agenda 2030) tot i ser un element transversal en les accions de desenvolupament. Dels diferents motius que han fet que això sigui així (malgrat les iniciatives per a que la cultura formés part dels ODS) hi ha alguns que tenen una certa rellevància des de la perspectiva dels drets humans (Martinell, 2020, pàg. 11-14):

- La dificultat d'acceptar la diversitat cultural. La definició de diversitat cultural com a patrimoni de la humanitat pot xocar amb situacions internes dels diferents països.
- Influència d'una mentalitat tradicionalista que impossibilita veure la cultura com a factor imprescindible per al desenvolupament considerant-la un luxe o quelcom prescindible davant de situacions de pobresa.
- La baixa influència de la UNESCO com a agència del sistema de Nacions Unides respecte a altres agències que compten amb més influència.
- La no incorporació a la declaració de l'Agenda 2030 un mínim tractament dels drets culturals.

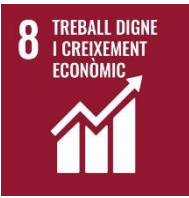

L'Agenda 2030 pot contribuir també en la construcció de la ciutat dels drets humans ja que té una relació directa amb els articles de la *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la*

Ciutat, document de referència per a aquesta investigació en tant que té com a objecte la ciutat i el món local.

A continuació es presenta una breu correlació feta a partir de les metes de cadascun dels ODS i els articles de la carta amb els quals s'ha trobat una vinculació:

Objectius Agenda 2030	Carta Europea de Salvaguarda dels Drets a la Ciutat
	<p>Art. IV – Protecció dels col·lectius i ciutadans més vulnerables. Art. X – Protecció de la vida privada i familiar Art. XII – Dret general als serveis públics de protecció social. Art. XVI – Dret a l'habitatge.</p>
	<p>Art. IV – Protecció dels col·lectius i ciutadans més vulnerables. Art. XX – Drets dels consumidors.</p>
	<p>Art. XVII – Dret a la salut.</p>
	<p>Art. XI – Dret a la informació. Art. XIII – Dret a l'educació.</p>
	<p>Art. II – Principi d'igualtat de drets i de no-discriminació. Art. XIII – Dret a l'educació. Art. XIV – Dret al treball. Art. XVI – Dret a l'habitatge. Art. XVII – Dret a la salut.</p>
	<p>Art. XVIII – Dret al medi ambient. Art. XIX – Dret a un urbanisme harmoniós i sostenible.</p>

Objectius Agenda 2030	Carta Europea de Salvaguarda dels Drets a la Ciutat
 <p>7 ENERGIA NETA I ASSEQUIBLE</p>	<p>Art. XVIII – Dret al medi ambient. Art. XX – Dret a la circulació i a la tranquil·litat a la ciutat.</p>
 <p>8 TREBALL DIGNE I CREIXEMENT ECONÒMIC</p>	<p>Art. VI – Cooperació municipal internacional. Art. XIV – Dret al treball.</p>
 <p>9 INDÚSTRIA, INNOVACIÓ I INFRAESTRUCTURES</p>	<p>Art. VI – Cooperació internacional. Art. XIV – Dret al treball. Art. XIX – Dret a un urbanisme harmoniós i sostenible.</p>
 <p>10 REDUCCIÓ DE LES DESIGUALTATS</p>	<p>Art. II – Principi d'igualtat de drets i de no-discriminació. Art. IV – Protecció dels col·lectius i ciutadans més vulnerables. Art. VI – Cooperació municipal internacional. Art. X – Protecció de la vida privada i familiar. Art. XII – Dret general als serveis públics de protecció social. Art. XIV – Dret al treball. Art. XVI – Dret a l'habitatge.</p>
 <p>11 CIUTATS I COMUNITATS SOSTENIBLES</p>	<p>Art. I – Dret a la ciutat. Art. XVI – Dret a l'habitatge. Art. XVIII – Dret al medi ambient. Art. XIX – Dret a un urbanisme harmoniós i sostenible. Art. XX – Dret a la circulació i la tranquil·litat a la ciutat. Art. XXI – Dret al lleure.</p>
 <p>12 CONSUM I PRODUCCIÓ RESPONSABLES</p>	<p>Art. XVIII – Dret al medi ambient. Art. XX – Drets dels consumidors.</p>
 <p>13 ACCIÓ CLIMÀTICA</p>	<p>Art. XVIII – Dret al medi ambient. Art. XIX – Dret a un urbanisme harmoniós i sostenible.</p>

Objectius Agenda 2030	Carta Europea de Salvaguarda dels Drets a la Ciutat
	Art. XVIII – Dret al medi ambient.
	Art. XVIII – Dret al medi ambient.
	Art. VII – Principi de subsidiarietat. Art. VIII – Dret a la participació política. Art. XI – Dret a la informació. Art. XXIII – Eficàcia dels serveis públics. Art. XXIV – Principi de transparència. Art. XXV – Administració de justícia local. Art. XXVII – Mecanismes de prevenció. Art. XXVIII – Mecanismes fiscals i pressupostaris.
	Art. V – Deure de solidaritat. Art. VI – Cooperació municipal internacional.

És força evident que existeix una vinculació directa entre la *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans* i l'Agenda 2030 ja que tots els ODS tenen, com a mínim, un article de la carta al qual fa referència. Aquesta vinculació ve donada pel fet que l'Alt Comissariat de les Nacions Unides per als Drets Humans va contribuir a la integració dels drets humans durant el procés de definició de l'Agenda 2030 facilitant que aquesta estigués fermament ancorada a les normes i principis dels drets humans, tant aquells compresos a la *Declaració Universal de Drets Humans* com aquells derivats dels diferents tractats internacionals sobre drets humans (OHCHR).

Biblioteca pública, drets humans i Agenda 2030

La relació entre les biblioteques i els drets humans ha estat tractada per autores com Toni Samek, especialment sobre aquells elements que proposa la Declaració Universal dels Drets Humans i que estan relacionats específicament amb els valors biblioteconòmics fonamentals (Samek, 2008, pàg. 32). En fa, per tant una aproximació des de l'ètica professional, l'ètica de la informació i la justícia informativa global. L'aportació de Samek en relació al binomi biblioteca-

Drets Humans està centrada, per tant, en la pràctica professional de la biblioteconomia i no tant en relació al servei, relació que sí és objecte d'aquesta investigació que proposem.

Des del punt de vista de l'ètica professional el sector bibliotecari té nombrosos exemples de com la defensa dels drets humans es pot dur a terme a partir de les decisions que es prenen en l'exercici de les seves funcions. D'una banda existeixen les decisions tècniques que afecten a qüestions com ara la política de desenvolupament de la col·lecció, l'aplicació d'una mirada interseccional a l'hora de definir el projecte cultural de la biblioteca o l'atenció que es pugui donar en relació a certs col·lectius vulnerables per facilitar l'accés a la informació i al propi servei. Samek posa de manifest que, històricament, ha existit i s'ha reclamat una certa neutralitat biblioteconòmica que es contraposa amb la cada cop més creixent defensa de l'activisme bibliotecari (Samek, 2008, pàg. 81-82), i és per aquest motiu que les associacions professionals defineixen acords de treball o codis deontològics que desdibuixen la línia que ha separat aquesta neutralitat de l'activisme professional.

D'aquests acords podem destacar algun exemple com ara els deu punts de la Progressive Librarians International Coalition dels quals destaquem els tres darrers (Samek, 2008, pàg. 83):

- Serem líders en la promoció de la solidaritat internacional entre els bibliotecaris i la cooperació entre les biblioteques de diferents països, sobre la base del nostre compromís conjunt amb la *Declaració Universal dels Drets Humans* i els pactes relacionats.
- Ens organitzarem d'acord amb altres progressistes culturals i educatius, per tal que les qüestions de responsabilitat social apareguin a l'agenda d'organismes internacionals tals com la IFLA i la UNESCO.
- Ens oposarem a la globalització corporativa que, malgrat les seves reivindicacions, reforça les desigualtats socials, econòmiques i culturals existents, i insistirem sobre el globalisme democràtic i l'internacionalisme que respecta i cultiva la pluralitat cultural, que accepta la sobirania dels pobles, que reconeix les obligacions de la societat cap a l'individu i les comunitats, i que prioritza els valors i les necessitats humanes sobre els beneficis econòmics.

Al nostre entorn trobem el cas del codi deontològic del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBDC, a partir d'ara), que al seu títol preliminar fa referència a la *Declaració Universal dels Drets Humans* i que també deixa constància explícita al seu article primer de com la pràctica professional ha de contemplar en tots els casos els drets humans (COBDC, 2006, pàg. 7):

- Art. 1. La pràctica professional dels bibliotecaris-documentalistes es basa en el respecte de la llibertat intel·lectual i en la defensa del dret d'expressió de qualsevol opinió en el marc de convivència democràtica i de respecte dels drets humans.

Ara bé, quin paper té la biblioteca pública amb la implementació dels ODS i la seva relació amb la construcció de la ciutat dels Drets Humans? A nivell nacional el grup de treball "Biblioteques y Agenda 2030" del Consejo de Cooperación Bibliotecaria publica el 2021 un document que persegueix donar visibilitat a tot allò que s'està duent a terme a Espanya per part de les biblioteques en el marc de l'Agenda 2030 i, alhora, elaborar una proposta per a la creació d'una estratègia nacional d'informació i biblioteques que contribueixi a la inclusió de les biblioteques en les estratègies de desenvolupament nacionals i regionals (Consejo de Cooperación Bibliotecaria, 2021, pàg. 6).

A nivell regional és la Diputació de Barcelona un dels governs adherits al compromís de Bogotà, que aposta per a què els governs locals se situïn en el centre del procés polític per a transformar els assentaments humans en el principal actiu per al desenvolupament sostenible. En resposta a aquest compromís publica, el 2018, el document *La Xarxa de Biblioteques Municipals amb els Objectius de desenvolupament sostenible: treballem cap al desenvolupament sostenible des de les biblioteques públiques*. Aquest document presenta el punt de partida del treball dut a terme per part de les biblioteques públiques fins a la data i que està directament relacionat amb els ODS presentant un pla de treball per a la seva implementació. Aquest pla de treball contempla la definició d'accions emmarcades en els ODS identificats com a més propers a la biblioteca pública per la Federació Espanyola de Societats d'Arxivística, Biblioteconomia, Documentació i Museística (FESABID, a partir d'ara). Els objectius i fites per a cadascun dels ODS identificats són els següents (Diputació de Barcelona, 2018, pàg. 20):

ODS 4. Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat, i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom.

- 4.4. Augmentar substancialment el nombre de joves i persones adultes que tenen les competències necessàries, en particular tècniques i professionals, per accedir a l'ocupació, el treball digne i l'emprenedoria.
- 4.5. Eliminar les disparitats de gènere en l'educació i garantir l'accés en condicions d'igualtat a les persones vulnerables, incloses les persones amb discapacitat, els pobles indígenes i els nens i nenes en situacions de vulnerabilitat, a tots els nivells de l'ensenyament i la formació professional.

ODS 5. Aconseguir la igualtat de gènere a través de l'enfortiment de dones adultes i joves.

- 5.5 Vetllar per la participació plena i efectiva de les dones, i per la igualtat d'oportunitats de lideratge en tots els àmbits de presa de decisions en la vida política, econòmica i pública.
- 5.6 Millorar l'ús de la tecnologia instrumental, en particular les tecnologies de la informació i la comunicació, per promoure l'apoderament de les dones.

ODS 8. Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.

- 8.3 Promoure polítiques orientades al desenvolupament que donin suport a les activitats productives, la creació d'ocupació digna, l'emprenedoria, la creativitat i la innovació, i encoratjar la regularització i el creixement de les microempreses i les petites i mitjanes empreses, entre altres coses, mitjançant l'accés a serveis financers.
- 8.9 Elaborar i posar en pràctica polítiques de promoció d'un turisme sostenible que creï ocupació i promogui la cultura i els productes locals.

ODS 16. Promoure societats pacífiques i inclusives per aconseguir un desenvolupament sostenible, facilitar l'accés a la justícia per a tots i crear institucions eficaces, responsables i inclusives a tots els nivells.

- 16.6 Crear unes institucions eficaces, responsables i transparents a tots els nivells.
- 16.7 Garantir l'adopció de decisions inclusives, participatives i representatives que responguin a les necessitats a tots els nivells.
- 16.10 Garantir l'accés públic a la informació i protegir les llibertats fonamentals de conformitat amb les lleis nacionals i els acords internacionals.

El 2014 l'estudi *El valor de les biblioteques públiques en la societat: el cas de la Xarxa de Biblioteques Municipals* va identificar els potencials beneficis socials generats per les biblioteques públiques, situant-los en quatre eixos d'impacte social de la biblioteca pública, posant de manifest que aquest servei pot exercir un paper essencial com a agent local de transformació social en la seva comunitat, impactant directament en la vida de les persones (Togores Martínez, 2014, pàg. 8):

	Perspectiva individu			Perspectiva comunitat		
Eix cultural		1. Foment de l'hàbit i la competència lectora	2. Accés universal al coneixement i a la lectura	3. Preservació i difusió de la memòria cultural local	4. Progrés cultural i artístic local	
Eix social	5. Inclusió social	6. Inclusió de persones amb discapacitat	7. Inclusió de la diversitat cultural	8. Cohesió social	9. Capital social	10. Revitalització de l'espai públic
Eix econòmic			11. Foment de la inclusió laboral	12. Foment del progrés econòmic local		
Eix educatiu-informatiu		13. Alfabetització internacional	14. Inclusió digital	15. Societats més i millor informades		

Observant els beneficis indicats al quadre anterior es pot veure clarament una concordança amb els objectius dels ODS (en especial dels 4 que FESABID identifica com a més propers al servei de biblioteca) i la *Carta de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat*.

La biblioteca pública, en tant que servei d'informació local, té un paper molt rellevant en l'accés a la informació i al coneixement relacionat amb els ODS i l'Agenda 2030, és per aquest motiu que també és un element clau a l'hora de:

- Promoure l'alfabetització universal, incloent l'alfabetització informativa i les competències digitals.
- Reduir la fractura en l'accés a la informació i donar suport als governs, la societat civil i al sector empresarial a entendre millor les necessitats locals d'informació.
- Fomentar la inclusió digital mitjançant l'accés a les TIC i personal dedicat a ajudar a persones a desenvolupar habilitats digitals.
- Preservar i proporcionar accés a la cultura i el patrimoni.

És per aquest motiu que la FESABID, com s'ha comentat anteriorment, promou a escala estatal un programa d'accions i tallers orientats a sensibilitzar els professionals, l'administració i els ciutadans. Aquests tallers posen de manifest la necessitat de generar dades que serveixin per monitorar, mesurar i avaluar l'activitat bibliotecària en la consecució dels ODS, que cal sensibilitzar la ciutadania de la importància d'un futur sostenible, que els bibliotecaris han de

vertebrar un diàleg entre la ciutadania i el poder polític i que cal que les biblioteques s'incorporin als plans de desenvolupament sostenible dels governs (Diputació de Barcelona, 2018, pàg. 8). La GSB ha dissenyat una estratègia per a la implementació i la localització dels ODS que engloba diferents nivells:

1. Implementació dels ODS a la Diputació de Barcelona.
2. Suport al territori per a la implementació o la localització dels ODS.
3. Impuls de la localització dels ODS a escala internacional.

És en el marc del 2n nivell que els serveis de biblioteca pública locals troben el suport per a la posada en marxa d'accions relacionades amb l'Agenda.

Anàlisi

La ciutat de Terrassa i la seva xarxa de biblioteques municipals: la bct xarxa

El servei de biblioteca pública de Terrassa, la bct xarxa, compta actualment amb un total de 6 equipaments i un bibliopunt mòbil. La bct xarxa neix el 1998 a partir de la unificació de les dues xarxes de biblioteca pública existents a la ciutat (Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona i Xarxa de Biblioteques Populars de la Generalitat de Catalunya), la construcció de la Biblioteca Central de Terrassa i l'aprovació pel Ple de l'Ajuntament de Terrassa del Pla de de Biblioteques que tenia com a objectius principals el d'ordenar i equilibrar el sistema bibliotecari local dotant-lo de les infraestructures necessàries. El Pla, que contemplava la construcció d'una biblioteca per districte, va acabar l'any 2011 amb la construcció de la Biblioteca Districte 3.

Actualment la bct xarxa centra els seus esforços en el compliment del *Pla estratègic 2022/2025* que contempla com a element clau, entre altres qüestions, la sostenibilitat. Això situa el servei clarament en el compliment de l'Agenda 2030 i en compliment, tal i com s'esmenta al Pla, del segell GAS: Gèneres, Accessibilitat i Sostenibilitat, segons directrius del Servei de Cultura de l'Ajuntament.

Terrassa, drets humans i l'aportació de la bct xarxa a l'Agenda 21 de la cultura

L'Ajuntament de Terrassa s'adhereix l'any 2000 a la *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat* reconeixent les llibertats públiques i els drets fonamentals que s'han de reconèixer a les persones que habiten la ciutat i amb el compromís per part de l'autoritat local de garantir-los en el respecte de les competències i dels poders que tenen assignats. La ciutat s'adhereix també, l'any 2015, al programa "Ciutats Pilot", programa que neix de l'aprovació a la Cimera de Cultura de l'organització mundial de Ciutats i Governos Locals Units (CGLU), del document *Cultura 21 Accions*, guia pràctica amb propostes específiques en matèria de cultura i desenvolupament sostenible (CGLU, 2022, pàg. 11). Segons la publicació final d'aquest programa pilot la perspectiva de la cultura a les ciutats sostenibles es basa en "*les interrelacions entre la cultura i la resta de dimensions i temàtiques de desenvolupament sostenible: educació, medi ambient, economia, cohesió social, informació, planificació urbana, tecnologia, etc.*" (CGLU, 2022, pàg. 12). Totes aquestes dimensions i temàtiques esmentades estan directament relacionades amb els ODS, és per aquest motiu que una valoració de l'aportació que la bct xarxa porta a terme en relació a l'Agenda 21 és complementària de l'Agenda 2030 i està en concordança amb la *Carta de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat*.

Prenent els resultats de l'autoavaluació realitzada a Terrassa per al programa "Ciutats Pilot" i seguint com a base el document *Cultura 21 Accions* a continuació es posa de relleu el paper que, en alguns àmbits, tenen les biblioteques de la ciutat.

Drets culturals

A aquest apartat el resultat de l'avaluació li atorga una molt bona posició a la ciutat. Tanmateix cal tenir en consideració l'aportació que poden fer les biblioteques tal i com podem observar als àmbits que es ressenyen a continuació.

- **El govern local ha adoptat un text de referència sobre els drets, les llibertats i les responsabilitats culturals.**

Els serveis de la biblioteca, així com la missió, visió i valors i objectius venen predeterminats pel *Manifest de la biblioteca pública de l'IFLA/UNESCO*.

- **Existeixen estàndards de serveis mínims per a assegurar serveis culturals bàsics.**

Els estàndards en què es basen els serveis de la bct xarxa venen establerts pel Mapa de la lectura pública de Catalunya que estan inspirats en les Directrius IFLA/UNESCO per al desenvolupament del servei de biblioteques públiques.

- **Existeixen polítiques i programes que tenen com a objectiu la implicació més àmplia i més activa dels habitants en les pràctiques culturals i en la creació cultural.**

La bct xarxa compta amb programes específics que persegueixen una implicació activa de la ciutadania en les pràctiques i en la creació cultural. Exemples d'això són els programes "Acosta't a la lectura", "Nascuts per llegir", "BiblioLab", "Llegir per a créixer" o "Òpera 4" entre d'altres.

- **Les polítiques culturals presten una especial atenció a les persones i grups més vulnerables.**

La bct xarxa, juntament amb el suport dels treballadors i educadors socials, realitzen diverses accions per tal de promoure l'ús de la biblioteca, els seus fons i els seus serveis a persones migrades, amb discapacitat i a joves, principalment. Un dels programes amb més èxit és la participació en el projecte "Lecxit" juntament amb escoles i instituts de la ciutat. Sempre en relació amb els joves les biblioteques participen activament a les Taules Tècniques de Joventut programant activitats i definint accions que es duen a terme amb educadors i treballadors socials del territori.

Pel que fa a la gent gran la bct xarxa és part integrant del projecte Sempre acompanyats que té com a objectiu la lluita de la solitud entre la gent gran oferint la possibilitat d'accedir a les activitats de la biblioteca duent a terme un acompanyament i també oferint el servei de préstec a domicili per a aquelles persones que tenen dificultats per desplaçar-se a la biblioteca.

Patrimoni, diversitat i creativitat

Aquesta és una de les seccions on les biblioteques hi tenen més a dir, en el cas de Terrassa ja a l'informe d'autoavaluació apareixen les accions que duen a terme en l'àmbit d'iniciatives per a la promoció de la diversitat cultural o la protecció i promoció de la diversitat lingüística.

- **El govern local promou la celebració d'activitats culturals amb la vocació de visibilitzar la creació artística i promoure els encontres entre diferents grups de població.**

La bct xarxa promou la creació literària donant suport a premis literaris locals i organitzant presentacions de llibres i clubs de lectura; alhora promou també la creació musical amb la programació d'aperitius musicals a la Biblioteca Central on grups locals emergents tenen la oportunitat d'actuar-hi.

- **Les produccions locals tenen una presència significativa i equilibrada en el conjunt de les activitats culturals de la ciutat.**

Els autors locals tenen una presència important en la programació dels clubs de lectura de les diferents biblioteques. Tanmateix la biblioteca pública és dipositària del fons local que contempla no només obres que parlen de la ciutat sinó també aquelles obres escrites per autors locals que es conserven per a la seva consulta i estudi.

Cultura i educació

Aquesta secció compta amb el reconeixement del projecte "Parelles TIC" liderat per les biblioteques que s'engloba dins del programa "Aprentatge i Servei". Tanmateix al document d'avaluació no s'ha trobat cap secció que estigui relacionada amb el concepte d'aprenentatge al llarg de la vida (*life long learning*) dins del qual les biblioteques hi tenen molt a dir ja que els seus fons estan integrats per manuals i documents que permeten a la ciutadania, de manera no formal, aprendre i desenvolupar els seus interessos artístics i culturals.

- **Existeixen dispositius que faciliten compartir informació sobre les activitats culturals i les oportunitats d'educació cultural.**

En aquest aspecte la biblioteca pública, com a servei d'informació local, possibilita aquest intercanvi d'informació entre l'administració i la ciutadania. La bct xarxa treballa

fortament la manera com ofereix la informació ciutadana als usuaris coordinant aquesta tasca amb els informadors de les Oficines d'Atenció Ciutadana i formant el personal bibliotecari en l'ús de la base de dades local del 010.

Cultura i medi ambient

Aquest apartat, que concorda amb els objectius de l'Agenda 2030, també troba resposta en la bct xarxa a través de dues accions:

- **Les polítiques culturals locals expliciten les connexions entre cultura i sostenibilitat mediambiental.**

L'obtenció del Distintiu de garantia de qualitat ambiental l'any 2014 a dues biblioteques de la bct xarxa (Biblioteca Districte 4 i Biblioteca Districte 6) demostren l'interès per part de les biblioteques d'establir aquestes connexions entre cultura i sostenibilitat. Aquesta ecoetiqueta certifica que aquests dos equipaments promouen una optimització del consum d'energia i aigua així com una reducció en la generació de residus.

- **El govern local adopta mesures per a facilitar i promoure iniciatives ciutadanes relatives a la utilització sostenible d'espais públics.**

El projecte l'"Hort a la Biblioteca Districte 2" està relacionat amb aquesta acció. La Biblioteca Districte 2 comptava amb un pati on no s'hi feia absolutament res, el projecte de l'hort cedeix parcel·les de terra del pati a gent gran del barri que se'n fa càrrec segons els principis de l'agricultura ecològica i, de pas, serveix d'exemple de sostenibilitat i cura pel medi ambient per als infants que visiten la biblioteca amb les escoles.

Cultura i economia

Aquesta secció és potser la que més s'allunya aparentment de l'àmbit d'acció de les biblioteques, tanmateix ofereix la possibilitat d'efectuar una reflexió per tal de trobar de quina manera les biblioteques poden donar resposta a alguna de les accions que s'hi plantegen. La Diputació de Barcelona, per exemple, ofereix un aplicatiu per tal que les biblioteques públiques puguin calcular el retorn a la inversió. Un estudi realitzat fent ús d'aquest aplicatiu amb les dades consolidades de 2013 demostren que per cada euro invertit a la bct xarxa es genera un retorn de 2,318 € (Ballarin; Burguillos; Camps, 2016, p. 15), fet que referma que els recursos invertits en cultura contribueixen també al desenvolupament econòmic local.

Cultura, equitat i inclusió social

L'accés públic i universal que caracteritza el servei bibliotecari fa d'aquesta secció un altre punt de llançament de la bct xarxa. L'informe d'autoavaluació posa de manifest moltes de les accions

recomanades a les quals les biblioteques donen resposta. Formació per al personal en perspectiva de gènere i interseccionalitat, cicles d'activitats de promoció de la salut i el coneixement d'actituds saludables, presència a la Biblioteca Central d'un fons especialitzat en temàtica LGBTIQ, programes de formació intergeneracional o l'estricta compliment de la normativa que s'aplica en termes d'accessibilitat per a persones amb capacitats diverses són alguns dels exemples que de manera més evident evidencien una clara sensibilització per part del servei bibliotecari envers aquesta àrea específica.

Cultura, planificació urbana i espai públic

En aquest apartat les biblioteques també poden donar resposta a algunes de les accions, especialment aquelles que estan relacionades amb el desenvolupament territorial degut a la distribució de les biblioteques de districte.

- **El govern local adopta mesures per promoure el paper de la cultura en la renovació dels centres històrics i en els plans de desenvolupament territorial.**

La presència de les biblioteques a les taules tècniques creades a aquells barris que han obtingut la concessió d'un Pla de barris ha permès una major presència del fet cultural (no només urbanístic) creant equilibris de col·laboració entre els diferents serveis i entitats membres de dites taules tècniques. Això ha permès en molts casos que les iniciatives de la biblioteca i el propi servei es convertís en un equipament clau en moltes de les iniciatives dutes a terme durant la durada dels Plans de barris.

- **Les noves infraestructures culturals es planifiquen com a peces d'un ecosistema cultural ampli i preveuen l'impacte de la seva aparició.**

La creació i consolidació d'una xarxa urbana de biblioteques respon a un Pla de biblioteques redactat per la direcció del servei, revisat per la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona i posteriorment aprovat per l'equip de govern. Aquest pla determina les inversions que s'han de dur a terme a llarg termini en termes de noves infraestructures (ja sigui ampliant o millorant equipaments ja existents, o bé construint-ne de nous) i de recursos humans. Aquest pla es realitza duent a terme una anàlisi exhaustiva de la població, de les seves necessitats i de la xarxa d'equipaments preexistents tot preveient els usos potencials i l'impacte en termes de cohesió social i millora del territori que pot proporcionar la construcció de noves biblioteques.

Cultura, informació i coneixement

La biblioteca pública és, principalment un centre d'informació local i com a tal dirigeix part important dels seus recursos a poder oferir una informació plural, vigent i d'interès per a la

ciutadania. Les biblioteques són els equipaments que ajuden a les persones a exercir el seu dret a la informació; alhora el creixement de les biblioteques en un entorn de desenvolupament cultural i informacional és essencial també per l'accés no només a la informació sinó també a l'educació, a la investigació i a la promoció de la participació social. En aquest àmbit, per tant, a part de garantir l'accés lliure a la informació la biblioteca pública també dona resposta a l'acció següent:

- **Existeixen activitats formatives o de sensibilització per als professionals de la cultura sobre les implicacions culturals, socials i econòmiques de les formes existents i emergents d'accés i reproducció cultural.**

El personal de la bct xarxa ha rebut formació en l'àmbit de l'aplicació que l'actual legislació que regula la propietat intel·lectual així com la protecció de dades personals. Pel que fa a l'accessibilitat de la informació els documents i productes que genera la biblioteca pública són sempre d'accés obert, ja es tracti de documentació editada pel propi personal de la biblioteca com documentació resultant de la digitalització d'obres patrimonials.

La bct xarxa, l'Agenda 2030 i els ODS

Per a l'anàlisi de les accions dutes a terme per la bct xarxa en relació als ODS, tenint en compte la situació generada per la COVID-19, s'ha tingut en consideració sobretot aquest any 2022 ja que els dos anys precedents l'activitat a la biblioteca s'ha vist afectada per les restriccions d'obligat compliment degut a la situació sanitària.

També s'ha tingut en compte aquest any pel fet que l'actual Pla estratègic comença just el 2022 i aquest fet permet analitzar de quina manera s'ha tractat la qüestió de la sostenibilitat a l'hora de definir les línies estratègiques, els objectius i les accions que es duen a terme. Segons la informació proporcionada per Cari Martín, la incorporació de l'element sostenibilitat en el Pla estratègic respon a una voluntat expressa del servei de biblioteca, és a dir, són l'equip de direccions de la bct xarxa que aposten per incorporar la sostenibilitat al document de planificació del propi servei. Posteriorment el Servei de Cultura de Terrassa incorpora el segell GAS (Gènere, Accessibilitat, Sostenibilitat) i s'inclou al text final del Pla estratègic. El procés d'elaboració del Pla, segons paraules de Cari Martín:

“No estàvem pensant en el GAS quan vam parlar d’aquest tema¹, quan vam estar debatent què fem... perquè teníem molt clar que havíem de tirar per aquí després va ser quan vam dir: ostres, què bo! Estem parlant de gènere, estem parlant d’accessibilitat i estem parlant de sostenibilitat que són, exactament els tres punts d’acció del segell GAS de Cultura”.²

L’estructura final del Pla estratègic incorpora el segell GAS de la següent manera:

“Tres línies estratègiques, dins de cadascuna hi ha uns objectius, de cadascuna de les accions que es facin finalment s’hauran de tenir en compte gènere, accessibilitat i sostenibilitat, per cadascuna de les accions. En comptes de crear una línia estratègica separada, individual, com si no tingués res a veure amb la resta... No. Farem aquestes tres línies estratègiques i a dintre de cadascuna de les fitxes de cadascuna de les accions dels objectius sí que es tindran en compte cadascun d’aquests aspectes. Per tant com molt transversal, la idea és aquesta ”.³

Així doncs, aquest Pla incorpora objectius específics que estan directament vinculats a l’Agenda 2030 i que parlen concretament de sostenibilitat i d’altres, de caire més genèric, que responen a algunes de les metes dels diferents ODS. No contempla una línia estratègica específica per al segell GAS però sí contempla els tres aspectes d’aquest segell en el procés d’avaluació de cadascuna de les accions específiques que es duran a terme.

Al següent quadre es presenten les accions que al llarg d’aquest 2022 s’han dut a terme a la bct xarxa i que estan vinculades amb algun dels ODS. Aquestes accions s’han classificat de la següent manera:

- Internes: objectius del *Pla d’Acció 2022*.
- Serveis: anàlisi dels serveis que ofereix la bct xarxa a la ciutadania.
- Activitats: programes d’activitats i cicles que ofereix la bct xarxa a la ciutadania.
- Col·lecció: fons especials i destacats que tenen relació directa amb algun dels ODS.

TIPUS ACCIÓ	ACCIÓ	ODS
Interna	Incorporació del segell GAS al <i>Pla estratègic 2022/2025</i>	TOTS
Interna	Objectiu específic 1.1.2 del <i>Pla d’acció 2022</i> . Revisar i reorganitzar els grups de treball de la bct xarxa.	ODS 16
Interna	Objectiu estratègic 1.2 del <i>Pla d’acció 2022</i> . Aplicar el <i>Pla municipal del servei bibliotecari 2018 – 2025</i> aprovat en Ple el febrer de 2018. Adequar la xarxa al	ODS 16

¹ Quan diu tema es refereix al Pla estratègic.

² Entrevista amb Cari Martín Jiménez (directora de la Biblioteca Central de Terrassa), Terrassa, 30 desembre 2022.

³ Entrevista amb Cari Martín Jiménez (directora de la Biblioteca Central de Terrassa), Terrassa, 30 desembre 2022.

	Mapa de la Lectura pública i garantir servei a les zones desatenses de la ciutat.	
Interna	Objectiu estratègic 1.3 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Revisar i actualitzar les normatives i reglaments del servei de biblioteca.	ODS 16
Interna	Objectiu específic 1.4.1 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Formar part del projecte "Labdoo" per a la reutilització d'ordinadors portàtils.	ODS 12
Interna	Objectiu específic 1.4.2 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Ampliar les hores de servei a la ciutadania tenint en compte les valoracions i estudis fets sobre el seu ús en períodes pre-pandèmics i en pandèmia i aplicant el criteri d'aproximació als horaris europeus.	ODS 4, ODS 10, ODS 16
Interna	Objectiu específic 1.5.1 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Renovar el certificat energètic de la Biblioteca Districte 4 i la Biblioteca Districte 6.	ODS 11
Interna	Objectiu específic 1.5.2 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Iniciar l'ús de les plaques solars instal·lades a la Biblioteca Districte 4.	ODS 7, ODS 11
Interna	Objectiu específic 1.5.3 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Instal·lar fonts d'aigua a les biblioteques per eliminar l'ús del plàstic.	ODS 6, ODS 11, ODS 12
Interna	Objectiu específic 1.5.4 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Instaurar el reciclatge en el dia a dia de les biblioteques i imprimir menys.	ODS 12
Interna	Objectiu específic 1.5.5 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Tenir en compte la compra en ecoedició.	ODS 12
Interna	Objectiu específic 1.5.6 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Fer un apartat al web de la bct xarxa sobre biblioteques sostenibles	ODS 16
Interna	Objectiu específic 1.5.7 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Suggestir a la Gerència de Serveis de Biblioteques fer un grup treball sobre biblioteques sostenibles	ODS 16
Interna	Objectiu estratègic 2.2 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Establir una línia de treball per atendre la gent gran que ha quedat exclosa del servei de biblioteca.	ODS 10
Interna	Objectiu estratègic 2.3 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Establir una línia de treball per atendre i integrar a la població amb capacitats diverses.	ODS 10
Interna	Objectiu específic 2.3.3 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Iniciar un conveni de col·laboració amb La Fact per a la inserció laboral de persones amb discapacitat mental.	ODS 8
Interna	Objectiu estratègic 2.4 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Consolidar la col·laboració amb altres agents del territori i cooperar amb els projectes estratègics del municipi relacionats amb la inclusió i la sostenibilitat.	ODS 16, ODS 17
Interna	Objectiu específic 2.4.1 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Ampliar la oferta de clubs de lectura fàcil.	ODS 4

Interna	Objectiu específic 2.4.2 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Animar als usuaris de l'Andana a participar de les activitats de la Biblioteca Central	ODS 10
Interna	Objectiu específic 2.4.3 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Potenciar les activitats entorn la salut.	ODS 3
Interna	Objectiu específic 2.4.8 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Participar en la programació de Terrassa cooperativa entorn a l'economia social.	ODS 12
Interna	Objectiu específic 2.4.9 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Col·laborar amb Relacions internacionals per a la promoció dels ODS.	ODS 17
Interna	Objectiu específic 2.4.11 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Participar en la programació de la commemoració del dia 8 de març.	ODS 5
Interna	Objectiu específic 2.4.12 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Participar en la proposta de programació de Nadal transversal a Terrassa tractant el tema monogràfic de la Pau.	ODS 16
Interna	Objectiu específic 2.4.13 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Programar activitats conjuntament amb el servei de Solidaritat.	ODS 10
Interna	Objectiu específic 2.4.14 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Participar en la commemoració de la setmana del medi ambient.	ODS 13
Interna	Objectiu específic 2.4.15 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Oferir clubs de lectura en diferents idiomes en col·laboració amb l'Escola Oficial d'Idiomes de Terrassa.	ODS 4
Interna	Objectiu estratègic 2.5 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Millorar i incrementar les relacions amb el sector educatiu.	ODS 4
Interna	Objectiu específic 2.6.1. del <i>Pla d'acció 2022</i> . Participar en les jornades Unesco de Biblioteques Associades.	ODS 17
Interna	Objectiu específic 2.6.1. del <i>Pla d'acció 2022</i> . Formar part del grup de treball creat pel servei de Ciutadania per potenciar la formació i aprenentatge del català i facilitar l'escollida a les persones novingudes.	ODS 10
Interna	Objectiu estratègic 3.1 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Ampliar l'oferta del foment de la lectura, entesa en el sentit més ampli, com a missió principal del servei de biblioteca pública de Terrassa i el centre conductor de les activitats adreçades a tots els segments de la població.	ODS 4
Interna	Objectiu específic 3.1.1. del <i>Pla d'acció 2022</i> . Iniciar un club de lectura amb els usuaris del centre de l'Andana.	ODS 4, ODS 10
Interna	Objectiu estratègic 3.2 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Potenciar les biblioteques com espais de trobada i creació fomentant la participació ciutadana tot afavorint l'intercanvi de coneixement entre les persones.	ODS 4, ODS 10

Interna	Objectiu estratègic 3.3 del <i>Pla d'acció 2022</i> . Capacitar els usuaris en l'alfabetització digital i informacional. Potenciar l'aprenentatge al llarg de la vida.	ODS 4, ODS 8
Serveis	Servei d'informació	ODS 16
Serveis	Servei de préstec	ODS 4, ODS 10, ODS 16
Serveis	Accés a Internet	ODS 8, ODS 10
Serveis	Formació en TIC	ODS 4, ODS 8, ODS 10
Serveis	Aprenentatge d'idiomes	ODS 4, ODS 8, ODS 10
Serveis	Serveis a les escoles	ODS 4
Serveis	Serveis per a persones amb mobilitat reduïda	ODS 10
Serveis	Serveis per a persones amb discapacitat visual	ODS 10
Serveis	Biblioteca mòbil	ODS 10
Activitats	"Acosta't al taller", "Acosta't a la lectura"	ODS 4
Activitats	"BiblioLab"	ODS 4, ODS 9, ODS 11
Activitats	"Salut a les biblioteques"	ODS 3
Activitats	"Lecxit"	ODS 4, ODS 10
Activitats	"Nascuts per llegir"	ODS 4, ODS 10
Activitats	"Llegir per a créixer"	ODS 4, ODS 10
Activitats	"Parcs i biblioteques... Naturalment!"	ODS 13, ODS 15
Activitats	"Biblioteques sense fronteres"	TOTS
Activitats	"Plecs de llibres"	ODS 13, ODS 15
Col·lecció	Fons especial Coneixement i esport (Biblioteca Districte 5)	ODS 3
Col·lecció	Fons especial Cultura de l'aigua (Biblioteca Districte 3)	ODS 6
Col·lecció	Fons especial LGTB (Biblioteca Central)	ODS 5, ODS 10

Com es pot comprovar la biblioteca dona resposta a l'Agenda 2030 a través de moltes accions que es tradueixen en:

- Sensibilitzar i formar sobre els ODS a través d'activitats de promoció dirigides a la ciutadania.
- Garantir l'accés a la informació, la cultura, el coneixement i l'aprenentatge al llarg de la vida.
- Garantir l'accés i la formació a Internet i les TIC.
- Dissenyar i prestar serveis sota la perspectiva de l'Agenda 2030.
- Transformar l'equip humà de la biblioteca i els propis equipaments per afavorir una millor eficiència tant en els processos de treball com en termes de sostenibilitat.

També cal posar de manifest el treball que es fa per part de la bct xarxa a l'hora d'incorporar una mirada integradora posant en marxa accions específiques per a persones amb capacitats diverses, sense llar o amb problemes de salut mental amb l'objectiu que s'apropin a l'equipament i, alhora, adaptant accions que ja es duen a terme per fer que aquestes persones

hi puguin prendre part en igualtat de condicions que la resta de la ciutadania, cosa que està en concordança amb l'ODS 10⁴.

Bona pràctica: Descobreix amb l'ODIS l'aventura dels ODS

De les diferents accions que s'han dut a terme hi ha una que cal destacar per la seva rellevància i pel seu abast, aquesta acció està liderada per Cari Martín que és la coordinadora del Grup de Treball "Filadores", un grup format per les responsables de les àrees infantils de 16 biblioteques i un bibliobús de la comarca del Vallès Occidental (Terrassa).

La singularitat d'aquest projecte és que es tracta d'una proposta col·laborativa cosa que, d'entrada, ja dona resposta a l'ODS 17 en tant que crea aliances entre diferents equipaments bibliotecaris de municipis diversos.

Aquest projecte, dirigit a públic infantil i familiar, comença el setembre de 2021 i té una durada prevista de dos cursos escolars (2021-2022 i 2022-2023). La proposta inclou:

- Una guia de lectura, en format virtual i en paper.
- Un passaport dels ODS, en format virtual i en paper.
- Un bagul format pels documents presentats a la guia de lectura i amb recursos pedagògics relacionats amb l'Agenda 2030.
- Un centre d'interès sobre els ODS a les diferents sales infantils de totes les biblioteques participants.
- Activitats relacionades amb els ODS, en format virtual i presencial.
- Una pàgina web.

El projecte s'ha dut a terme amb el suport de la GSB que s'ha ocupat del disseny de tot el projecte, creat per la il·lustradora Anna Clariana, de l'edició i maquetació de la guia de lectura i el passaport i de la creació de la pàgina web. Les integrants del grup de treball Filadores han dut a terme la resta d'accions d'aquest projecte assumint amb pressupost de cadascun dels ajuntaments implicats l'adquisició de documents relacionats amb els ODS per completar la col·lecció de cada equipament.

Els objectius d'aquest projecte són:

- Donar a conèixer els ODS al públic infantil.

---

⁴ Entrevista amb Cari Martín Jiménez (directora de la Biblioteca Central de Terrassa), Terrassa, 30 desembre 2022.

- Conscienciar els infants de la importància de la seva participació per a la preservació del planeta.
- Visualitzar les biblioteques com a espais d'aprenentatge i coneixement al llarg de la vida, més enllà de la relació formal amb els centres educatius.
- Potenciar la relació de treball entre les biblioteques, creant nous recursos de manera conjunta i compartint-los.
- Potenciar la col·laboració de les biblioteques a nivell local amb altres centres i institucions del territori en relació als ODS.
- Facilitar l'accés a la participació i el coneixement oferint la doble possibilitat presencial i virtual per no deixar ningú enrere.
- Fomentar l'aprenentatge a través del joc i l'experimentació.

Metodologia i avaluació del projecte

Cadascuna de les 17 biblioteques participants s'ha especialitzat en un dels ODS. Han creat centres d'interès a les seves sales infantils amb documentació especialitzada i senyalitzats amb rètols creats amb la imatge del programa.

A cada biblioteca es dona el passaport que conté informació de cada objectiu i un espai que els infants han de completar amb respostes d'una activitat virtual i una presencial i de la que poden completar informació amb els documents exposats a la biblioteca o els que proposa la guia de lectura.

Les activitats han estat creades pel grup de treball i consisteixen en petits exercicis virtuals o bé fixes (activitats presencials) que els infants poden completar a cada biblioteca. A part, cada equipament organitza activitats paral·leles (exposicions, mostres de documents, xerrades, hores del conte, etc.) que poden formar part també del projecte sempre que estiguin alineades amb l'Agenda 2030.

A causa de la pandèmia provocada per la COVID-19 aquest projecte ha hagut de veure modificada la seva estructura original (que havia de permetre que els infants fessin un recorregut per totes les biblioteques participants per tal de completar el passaport). Les restriccions van obligar a modificar el funcionament de manera que les activitats presencials es podien dur a terme des de totes les biblioteques per tal d'evitar desplaçaments entre municipis.

Aquest fet també ha provocat que, en alguns casos, les activitats paral·leles s'hagin vist afectades amb una afluència de públic irregular. Tanmateix la valoració és positiva ja que el projecte tot i que tingui com a data de tancament l'estiu de 2023 la informació i les activitats es preveu que perdurin a la web fins al 2030.

Conclusions

En aquesta investigació s'ha volgut estudiar de quina manera la biblioteca pública contribueix a la construcció de la ciutat dels drets humans a partir de la implementació de *l'Agenda 21 de la cultura* i de l'Agenda 2030. La relació directa que existeix entre els objectius de l'Agenda 2030 i els articles que conté la *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat* es veu complementada amb l'Agenda 21 de la cultura que, com també s'ha pogut comprovar, considera els drets culturals com a part indissociable dels drets humans. La biblioteca pública, com a servei públic d'accés universal, esdevé un instrument clau en la construcció de la ciutat dels drets humans no només a través de la implementació de les agendes esmentades. Esdevé instrument clau perquè totes les directrius i textos professionals que defineixen el propi servei es basen i se sustenten en el marc de la convivència democràtica i de respecte dels drets humans.

És interessant veure com el personal bibliotecari és també un actor clau en la defensa dels drets humans, cosa que es tradueix en els acords de treball de les associacions professionals, en els codis deontològics que redacten i aproven aquestes entitats i, com hem vist en el cas objecte d'estudi, en la mateixa sensibilitat de les bibliotecàries que gestionen els equipaments que posen de manifest els drets humans a l'hora de definir la missió, visió i valors que es reflecteixen als plans estratègics. Sense menystenir, per descomptat, l'anomenat activisme bibliotecari (Samek, 2008, pàg. 81-82) que contempla aquelles accions i presa de decisions dutes a terme en l'exercici de les funcions del personal bibliotecari que estan alineades amb la lluita pels drets humans amb l'objectiu de garantir el dret a la informació i a l'accés a la cultura.

La biblioteca pública en tant que servei d'informació local i equipament cultural de proximitat es converteix, a més, en un recurs idoni per a la implementació de *l'Agenda 21 de la cultura* i dels ODS degut a la capacitat d'atracció que aquest equipament genera envers la ciutadania⁵, la seva vertebració al territori, el treball en xarxa (municipal, comarcal, provincial), i la seva capacitat d'oferir serveis i activitats gratuïtes a públics diversos. En el cas dels ODS, a més, la funció de servei local d'informació que té la biblioteca fa d'ella un element clau en la divulgació dels mateixos en la ciutadania.

---

⁵ Als municipis que duen a terme enquestes de satisfacció dels serveis municipals el servei de biblioteca pública sempre queda a les primeres posicions com és el cas de la ciutat de Barcelona on a l'enquesta de 2021 va quedar en segon lloc.

Font: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/ca/tema/ajuntament/enquesta-de-serveis-municipals-2021-el-veinat-millora-la-valoracio-de-la-ciutat-despres-de-la-pandemia-3_1113700.html [consulta: 3 gener 2023]

A partir de l'anàlisi realitzada en aquesta investigació s'ha pogut veure de quina manera la biblioteca pública implementa aquestes dues agendes que, en termes genèrics, compta amb tres estratègies de treball:

- la **gestió** del servei i els seus equipaments, amb la incorporació als plans estratègics i plans d'acció una mirada sostenible i sensible als drets humans, amb la proposta de formació específica dirigida al personal bibliotecari o amb la millora en l'eficiència energètica dels equipaments.
- els **serveis** que ofereix a la ciutadania, que com ja s'ha pogut comprovar al llarg d'aquest treball emanen del *Manifest de la biblioteca pública de l'IFLA-UNESCO* i estan estretament lligats als drets humans.
- i la programació d'**activitats**, que es defineixen tenint en compte que puguin ser accessibles per a tothom en igualtat de condicions i que afavoreixen el coneixement i la transmissió dels objectius i valors propis dels drets humans.

Així doncs és a través d'aquestes tres estratègies que el servei de biblioteca pública de Terrassa implementa l'*Agenda 21 de la cultura* i els ODS amb propostes interessants com ara la bona pràctica identificada. A part del valor intrínsec de la proposta que té com a objectiu principal donar a conèixer els ODS a infants i famílies amb infants cal ressaltar el fet que hagi estat dissenyada, precisament, seguint la línia de les fites que proposa l'ODS 17 (*Aliances per assolir els objectius*) a través de la col·laboració de biblioteques de diferents municipis.

En relació a la manera definir com s'ofereixen els serveis i a l'hora de programar les activitats que es duen a terme a les biblioteques s'observa que tot i que es tenen en compte col·lectius de persones vulnerables o que per motius diversos tenen o poden tenir dificultats per accedir a la biblioteca, s'hi troba a faltar l'aplicació de la perspectiva interseccional a l'hora de planificar aquests serveis i activitats ja que si bé el fet de tenir en compte un col·lectiu determinat al qual dirigir l'atenció a priori és quelcom positiu també pot arribar a presentar alguns límits. La primera limitació és que es pot acabar considerant aquest col·lectiu de persones com a un subjecte estàndard (*la persona amb discapacitat, la persona gran*) i que aquest subjecte no representi realment a tot el col·lectiu. La segona limitació és que sovint no es tenen en compte els diferents eixos de desigualtat (com l'origen, la classe social o el gènere).

La no aplicació i el desconeixement de la perspectiva interseccional per part de la direcció del servei de biblioteca pública de Terrassa és rellevant ja que l'Ajuntament de Terrassa va implementar el projecte "Igualtats connectades" durant els anys 2018 i 2019 que plantejava com aplicar aquesta mirada en les polítiques públiques i que va culminar amb la publicació d'una

*Guía per incorporar la interseccionalitat a les polítiques locals*⁶ i d'un document titulat *Reflexions per elaborar plans, programes i projectes amb perspectiva interseccional*⁷. Si bé l'aplicació de la perspectiva interseccional pot presentar reptes i resistències seria molt interessant que des de la direcció del servei de biblioteca pública es tingués en compte, especialment sabent que al propi municipi de Terrassa s'ha dut a terme aquest treball i que amb tota probabilitat es compta amb personal tècnic que ha participat en l'esmentat projecte i que pot orientar en la seva implementació.

Aquesta investigació, malgrat les seves limitacions i les seves mancances, ha pogut analitzar de quina manera la biblioteca pública implementa accions i polítiques concretes que responen a estratègies d'àmbit global com són l'*Agenda 21 de la cultura* i els ODS. Ha pogut establir quin vincle existeix entre el servei de biblioteca, l'*Agenda 21 de la cultura* i els ODS amb els drets humans. Ha permès entendre la importància que té la ciutat en l'aplicació de polítiques que permeten aterrar a nivell local estratègies d'àmbit global, tant pel que fa a la seva implementació com pel que fa a la seva divulgació en la ciutadania. I, finalment i a través de l'anàlisi del cas de Terrassa, ha permès veure que les estratègies que duu a terme la biblioteca pública, integrant els preceptes de l'*Agenda 21 de la cultura* i els ODS, tenen un estret lligam amb els principis i articles que emanen de la *Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat*, demostrant que la biblioteca sí contribueix a la construcció de la ciutat dels drets humans.

---

⁶ Consultable a: <https://igualtatsconnect.cat/wp-content/uploads/2019/06/Publicacion-Igualtats-Connectades.pdf> [consulta: 6 gener 2023]

⁷ Consultable a: <https://igualtatsconnect.cat/wp-content/uploads/2019/06/Desplegable-Connectats-CAT-digital.pdf> [consulta: 6 gener 2023]

Bibliografia

- AJUNTAMENT DE BARCELONA. **Fem Cultura: Pla de Drets Culturals de Barcelona** [en línia]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2021. [consulta: 1 novembre 2022]. Disponible a: <https://bit.ly/3qza8n8>
- AJUNTAMENT DE TERRASSA. **Pla d'acció 2022 : accessible, inclusiva i sostenible** [en línia]. Terrassa: bct xarxa, 2022. [consulta: 20 desembre 2022]. Disponible a: https://www.terrassa.cat/documents/12006/11546534/pla_accio2022.pdf/00a0bb46-2067-48ec-ba14-ba1868823a84
- AJUNTAMENT DE TERRASSA. **Pla estratègic 2022/2025. Accessible, inclusiva i sostenible : bct xarxa, biblioteques públiques de Terrassa** [en línia]. Terrassa: bct xarxa, 2022. [consulta: 20 desembre 2022]. Disponible a: https://www.terrassa.cat/documents/12006/11546534/pla_estrategic22_25.pdf/95b903cc-9918-455f-8799-f3a3302090fd
- BALLARIN Rubio, Albert; BURGUILLOS, Ferran; CAMPS Mir, Núria. **El valor econòmic de les Biblioteques Municipals de Sabadell: anàlisi del retorn a la inversió (ROI) del servei de biblioteca pública** [en línia]. [Barcelona]:COBDC, 2016. [consulta: 26 desembre 2022]. Disponible a: http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/roi_bims.pdf
- BLANCO, Ismael; GOMÀ, Ricard (coord.). **“Proximidad y participación: marco conceptual y presentación de experiencias”**. A: *Gobiernos locales y redes participativas*. Barcelona: Ariel, 2002. Pàg. 21-42. ISBN 8434442523.
- BORJA, Jordi; CASTELLS, Manuel. **Local y global: la gestión de las ciudades en la era de la información**. Madrid: Taurus, 2004. ISBN 8430605444.
- **Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat** [en línia]. Barcelona: Institut de Drets Humans de Catalunya, 2000. [consulta: 2 novembre 2022]. Disponible a: <https://www.idhc.org/arxius/recerca/CartaEuropea.pdf>
- CATALUNYA. **LLEI 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya** [en línia]. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, número 1727. [consulta: 13 novembre 2022]. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1993/03/18/4>
- CGLU. **Agenda 21 de la cultura** [en línia]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura : CGLU, 2008. [consulta: 17 novembre 2022]. Disponible a: https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/files/documents/multi/ag21c_ct.pdf
- CGLU. **Terrassa: anàlisi de la autoevaluació de Cultura 21, accions** [en línia]. [Barcelona]: CGLU, 2016. [consulta: 12 novembre 2022]. Disponible a: https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/files/cities/content/informe_terrassa-spa.pdf

- CGLU. **Terrassa, ciutat pilot: publicació final** [en línia]. [Barcelona]: CGLU, 2022. [consulta 13 novembre 2022]. Disponible a:
https://agenda21culture.net/sites/default/files/terrassa_ciutat_pilot.pdf
- COBDC. **Codi deontològic del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya** [en línia]. Barcelona: COBDC, 2006. [consulta: 13 novembre 2022]. Disponible a:
<https://cobdc.org/wp-content/uploads/Codi-Deontologic-COBDC.pdf>
- CONGRESO NACIONAL DE BIBLIOTECAS PÚBLICAS. **El desafío de la transformación: conclusiones** [en línia]. 2021. [consulta: 15 novembre 2022]. Disponible a:
<https://www.culturaydeporte.gob.es/congresobp/dam/jcr:bb6bf3d8-42f4-4612-8a3a-bf2c698ccc69/conclusiones-x-cnbp.pdf>
- CONSEJO DE COOPERACIÓN BIBLIOTECARIA. **La implicación de las bibliotecas españolas en la Agenda 2030** [en línia]. Madrid: Ministerio de Cultura. Secretaria General Técnica. Subdirección General de Atención al Ciudadano, Documentación y Publicaciones, 2021. [consulta: 20 novembre 2022]. Disponible a: https://www.libreria.culturaydeporte.gob.es/libro/la-implicacion-de-las-bibliotecas-espanolas-en-la-agenda-2030_5396/
- DE GRACIA PALOMERA, Daniel. **Orientaciones metodológicas para la investigación social** [en línia]. Barcelona: UOC, 2022. [consulta: 4 novembre 2022]. Disponible a:
<http://arts.recursos.uoc.edu/guia-metodologica/es/>
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. **Els Drets Humans a la ciutat: adaptació de les normatives municipals a la Carta Europea** [en línia]. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2008. ISBN: 9788498032970 [consulta: 16 novembre 2022]. Disponible a:
<https://centredocumentacioap.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-retrieve-file.pl?id=5a5d314f1dc2920064df3dd29a4f61a1>
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. **La Xarxa de Biblioteques Municipals amb els Objectius de desenvolupament sostenible: treballem cap al desenvolupament sostenible des de les biblioteques públiques**. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2018.
- GRIGOLO, Michele. **"Introducing the human rights city"**. A: *The human rights city: New York, San Francisco, Barcelona*. London: Routledge, 2019. Pàg. 1-31. ISBN 9780367670825.
- IFLA. **Acceso y oportunidades para todos: cómo contribuyen las bibliotecas a la Agenda 2030 de las Naciones Unidas** [en línia]. The Hague: IFLA, 2016. [consulta: 16 novembre 2022]. Disponible a: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/access-and-opportunity-for-all-es.pdf>
- IFLA. **Las bibliotecas y la implementación de la Agenda 2030 de la ONU** [en línia]. [The Hague]: IFLA, 2015. [consulta: 16 novembre 2022]. Disponible a: https://www.fesabid.org/wp-content/uploads/repositorio/2015_bibliotecasyagenda2030.pdf
- IFLA; UNESCO. **Directrius IFLA/UNESCO per al desenvolupament del servei de biblioteques públiques** [en línia]. Barcelona: COBDC, 2002. [consulta: 17 novembre 2022] Disponible a:
https://cobdc.org/wp-content/uploads/IFLA_publiciques.pdf

- IFLA; UNESCO. **Manifest de la biblioteca pública de l'IFLA-UNESCO** [en línia]. Barcelona: COBDC, 2022. [consulta: 15 novembre 2022]. Disponible a: <https://cobdc.org/wp-content/uploads/Manifest-IFLA-2022-CA.pdf>
- LUNGU, Irene Godfrey; NJOBVU, Benson. “**The role of libraries and information services in ensuring environmental sustainability**”. A: B. [Benson] Njobvu, S. [Sjoerd] Koopman (eds.). *Libraries and information services towards the attainment of the UN Millenium Development Goals*. München: K.G. Saur, 2008. Pàg. 201-215. ISBN 9783598220401.
- MARTINELL, Alfons (ed.). **Cultura y desarrollo sostenible: aportaciones al debate sobre la dimensión cultural de la Agenda 2030** [en línia]. [Madrid]: REDS, 2020. ISBN 97884092001406. [consulta: 1 novembre 2022]. Disponible a: https://reds-sdsn.es/wp-content/uploads/2020/04/REDS_Cultura-y-desarrollo-sostenible-2020.pdf
- OHCHR. **Los derechos humanos y la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible** [en línia]. [consulta: 29 novembre 2022]. Disponible a: <https://www.ohchr.org/es/sdgs>
- SAMEK, Toni. **Biblioteconomía y derechos humanos: una guía para el siglo XXI**. Gijón: Ediciones TREA, 2008. ISBN 9788497043946.
- TOGORES MARTÍNEZ, Rosa. **El valor de las bibliotecas públicas en la sociedad: el cas de la Xarxa de Biblioteques Municipals**. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2014.
- UNESCO. **Declaración de México sobre las políticas culturales: Conferencia mundial sobre las políticas culturales** [en línia]. México: UNESCO, 1982. [consulta: 13 novembre 2022]. Disponible a: https://culturalrights.net/descargas/drets_culturals400.pdf
- UNESCO. **Manifiesto de la UNESCO sobre la biblioteca pública** [en línia]. [s.l.]: IFLA, 1994. [consulta: 15 novembre 2022]. Disponible a: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/public-libraries/publications/PL-manifesto/pl-manifesto-es.pdf>
- UNITED NATIONS. **La declaración universal de derechos humanos** [en línia]. [consulta: 2 novembre 2022]. Disponible a: <https://www.un.org/es/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- UNITED NATIONS. **Political declaration of the high-level political forum on sustainable development convened under the auspices of the General Assembly** [en línia]. New York: United Nations, 2019. [consulta: 21 desembre 2022]. Disponible a: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N19/273/41/PDF/N1927341.pdf?OpenElement>
- VALLÈS, Josep Maria; BRUGUÉ, Quim. **Polítics locals: preparant el futur**. Barcelona: Mediterrània, 2003. ISBN 8483344432.
- WORLD COMMISSION ON ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT. **Our common future** [en línia]. 1987. [consulta: 22 novembre 2022]. Disponible a: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>